NEM SZERETJÜK, FIZETJÜK

Az adózás a felnőttkor velejárója. Ha ezt gondolod, van egy rossz hírünk. Ha elsőéves egyetemista vagy, már most fizetsz adót. Nem is egy félét. Ha dolgozol is, érdemes ismerned a legalapvetőbb adó- és járulékfajtákat.

A munkavégzés két célja az életünk kiteljesítése a tudásunk révén, és a pénzkereset. És azt már jóval a pénzkeresés előtt megtanulhatjuk, hogy a jövedelmünk egy részét adók és járulékok formájában elvonja az állam. Ennek célja, hogy az állam – élén a törvényhozó parlamenttel és a parlament döntéseit végrehajtó kormánnyal – működtesse az állami szolgáltatásokat az egyetemektől a rendőrségen át, az útfenntartáson és vállalkozásfejlesztésen keresztül a kórházakig és nyugdíjrendszerig. Hogy ezt jól csinálja-e az adott kormány, arról a választásokon mondhatunk véleményt, arról viszont, hogy akarunk-e adót fizetni, legfeljebb otthon. Mert bár senki sem szeret adózni, azt mégsem vonjuk kétségbe, hogy a közös hozzájárulások teszik lehetővé az állami szféra működését. Persze választhatnánk, hogy valamire nem fizetünk járulékot, de cserébe nem is várhatnánk el a szolgáltatást, amelyet a pénzből az állam nyújt. És fizethetnénk egyedileg, piaci alapon az orvost, vagy a gimnáziumi tandíjat.

Más kérdés, hogy tisztában vagyunk-e azzal, mikor és mennyit is von el az állam. Mert bár egyetemistaként még csak időszakosan vállalunk munkát, vagy egyáltalán nem, valójában már gyermekkorunk óta fizetünk számos adó- és járulékformát. Ha mást nem, azokat a tételes adókat, amelyek a fogyasztásunkat és a vásárlásainkkal kapcsolatos pénzügyi tranzakciókat terhelik.

TÉTELES ADÓK, MINDENKINEK

Nem szeretjük, de minden vásárlás után fizetünk egy vásárlási értékhez kötött adót, az általános forgalmi adót, amelyről elmondható, hogy ennek jelenleg elméletileg négyféle kulcsa van. Az általános kulcs 27%, vagyis minden száz forint értékű árú eladását 27 forint adó terheli. Megfordítva, amikor a pénztárnál fizetünk, a kifizetett száz forintból 21,25 forint az államhoz vándorol ÁFA-ként.

A 27 százalék magas, de nem mindent terhel ekkora forgalmi adó. A vendéglátást például csak 18 százalékkal adóztatják, vagyis ha leülünk egy étteremben, kisebb az ÁFA. Bizonyos termékeket piacsegítő szándékkal, vagy éppen valamely gazdasági szektor helyzetének javítása érdekében még kedvezőbb áfatétel érint. Ilyen az új lakások vásárlásakor érvényes 5%-os ÁFA. De egyetemistaként jó hír az is, hogy a könyveket szintén ez az 5% terheli, igaz, csak a nyomtatott, papírkönyveket. Valami furcsa koncepció folytán az e-könyveket nem tekintik könyvnek, ezért az e-book ÁFA 27 százalék.

Van még jónéhány olyan tételes adótípus, amelyet bizonyos esetben mindenki fizet, de a leggyakoribb az ÁFA után a pénzügyi tranzakciókat terhelő illeték. Ezt eléggé megbonyolították Magyarországon, de a lényeg, hogy minden banki átutalás értékének a 3 ezrelékét fizetjük az államnak.

Ha utalással fizettük be a diákhitelünk törlesztőrészletét, legyen ez 5 ezer forint, arra a bank az állam felé 15 forint közterhet fizet be. Súlyosabb a helyzet, ha készpénzt veszünk fel, mert ennek illetéke 6 ezrelék. 10 ezer forint ATM kivétele elméletileg 60 forint illetékfizetést generál! Egyetlen oka van, hogy ezt nem mindenki fizeti: havi 150 ezer forintig, vagy két alkalomig a készpénzpénzfelvétel illetékmentes. De csak akkor, ha erről nyilatkoztunk a számlánkat vezető banknál.

HA KERESEL, FIZETSZ

A személyesen megszerzett jövedelem az a kör, amelyet a leginkább fáj megosztanunk, pedig akárhogyan is szerezzük ezt meg, szinte biztos, hogy fizetnünk kell utána. Ráadásul nem elég, hogy fizetjük, de még számot is kell róla adnunk, ez az éves személyi jövedelemadó bevallás lényege. Mindegy, hogy egy saját tulajdonú lakást adtunk bérbe, bejelentett munkahelyen kaptuk fizetésként, vagy egyszeri megbízásra fordítottunk mondjuk szöveget némi kiegészítő pénzért, ez mind adóköteles jövedelem, amelynek adókulcsa egységesen 15 százalék.

Ezt a 15 százalékot munkahelyen jellemzően a munkáltató levonja a teljes bérünkből, és elutalja az adóhatóságnak, ha viszont nem bérként szereztük meg, az éves adóbevallásban megadott mértékben nekünk kell gondoskodnunk az adófizetésről.

A munkabért ráadásul nem csak a személyi jövedelemadó (SZJA) sújtja, de járulékok is: egészségbiztosítási járulék, nyugdíjjárulék, és munkaerő-piaci járulék. Ezeket azért fizetjük, mert cserébe kapunk állami egészségügyi ellátást, nyugdíjat és állásvesztés esetén munkaerő-piaci szolgáltatásokat. Ezek együttesen további 18,5 százalékot jelentenek a munkabérből.

Vagyis jövedelemadóval és járulékokkal együtt az állam a bruttó bérnek összesen 33,5 százalékát vonja el. Azt most figyelmen kívül hagyjuk, hogy a bruttó bér után a munkaadó is fizet 27 és fél százalékot, mert ezt nem mi fizetjük, de elmondható, hogy 200 ezer forint bruttó fizetésből a nettó jövedelmünk 134 ezer forint lesz. Vannak kedvezmények és adócsökkentési lehetőségek, de pályakezdőként érdemes az általános adómértékekkel számolni. Sőt, már diákmunkásként is, hiszen a legtöbb részidős foglalkoztatási formában is ezek az adó- és járulékmértékek a mérvadók.

HA NEM DOLGOZOL, DE KERESEL

Vannak másfajta jövedelmek is, nem csak a munkavégzés után járó bér. A lakáskiadás, a bankbetéten vagy állampapíron elért kamat, a befektetésekből származó nyereség mind adóköteles. Bár 18-20 évesen ezekkel ritkábban találkozunk, érdemes tudnunk róla, hogy ha lesz egy kis megtakarításunk, azt sem fialtathatjuk teljesen a magunk javára. Bár sokan hívják kamatadónak, ha banki kamatot kapunk egy megtakarítás után, a nyereségre SZJA-t kell fizetnünk, amely itt is 15 százalék. Persze csak a nyereségre fizetjük, vagyis ha 100 ezer forintot egy év alatt 2 ezer forinttal sikerül gyarapítani – ez lenne a 2%-os betéti kamat –, a 2 ezer forint 15 százalékát – 300 forintot – fizetjük az államnak. Hogy ne érjen meglepetés, ezt is be kell írni az adóbevallásba.

Ez azonban csak a banki kamatra vonatkozik, az úgynevezett tőkejövedelmek esetén – mondjuk egy részvényalapba tett 100 ezer forintnál – további 14 százalék egészségügyi hozzájárulást is fizetnünk kell a nyereségre. Tegyük fel, hogy jól választottunk, és egy év alatt 10 százalékos hozamunk volt. Erre a 10 ezer forintra kell 2 ezer 900 forintnyi adót és járulékot fizetnünk. Mindennek oka, hogy a politikai döntéshozók többsége úgy véli: a pénzünk befektetésével keresett jövedelem sem kaphat kedvezményesebb elbírálást, mint a munkabér. Bizonyos esetekben – mint a bankbetét kamata – mégis enyhébb az adóztatás, mert bankbetétbe jellemzően az alacsonyabb jövedelműek teszik a megtakarításaikat.

Kotsis Márk